ERASMUSPRIJS

2022

Jaarverslag Erasmusprijs David Grossman

Jaarverslag Erasmusprijs 2022

verbinders in een verdeelde wereld

Colofon
Jaarverslag Erasmusprijs
© 2023

Fotografie
Frank van Beek, Ineke Oostveen

Illustratie
Reynoud Homan

Tekst
Stichting Praemium Erasmianum, David Grossman

Uitgegeven door
Stichting Praemium Erasmianum
Jan van Goyenkade 5
1075 HN Amsterdam
T + 31 (0)20 67 52 753
E spe@erasmusprijs.org
www.erasmusprijs.org

Inhoud

Voorwoord
7

Grayson Perry in Nederland
8

Gronden van Verlening
12

Laudatio
14

Dankwoord David Grossman
17

Biografie David Grossman
20

Activiteiten
22

Media
26

Dissertatieprijzen 2022
30

Ontstaan en doel van de stichting Praemium Erasmianum
36

Bestuur
37

Voorwoord

De Erasmusprijs werd in 2022 uitgereikt aan de Israëlische schrijver David Grossman. Het thema van de prijs was dit jaar 'verbinders in een verdeelde wereld'.

Na twee jaar waarin alle festiviteiten stillagen vanwege de COVID-19 pandemie, kon er met Grossman eindelijk weer een uitreiking worden georganiseerd in het Koninklijk Paleis Amsterdam. Het thema van verbinding paste daar bijzonder goed bij: na een lange periode van afstand kon men weer samenkomen tijdens een feestelijke ceremonie.

Grossman's oeuvre beslaat inmiddels vier decennia, waarin hij twintig romans schreef. Naast romans schreef hij ook vele kinderboeken, reisverhalen, essays, novelles en toneelstukken. Zijn werk werd in meer dan dertig talen vertaald en wordt over de hele wereld gelezen. Schrijvend in Israël schuwt hij niet om in zijn werk de confrontatie aan te gaan met gevoelige onderwerpen zoals de bezetting van Palestijns gebied, de Holocaust en generationeel trauma. Zijn debuut *De glimlach van het Lam* (1983) was een van de eerste romans die vertelde over de Israëlische bezetting van Palestijns gebied. Een terugkerend thema is dat de weg naar verbinding ligt in het kennen van de ander. Grossman zet niet alleen de ervaring van een jonge militair tegenover die van een oude bewoner, ook die van een kind tegenover het monster van de holocaust, een vader tegenover een moeder na het verlies van hun zoon. Met zijn woorden weet hij een brug te slaan tussen vriend en vijand, of tenminste de hoop voor de mogelijkheid daartoe niet op te geven. Juist door zijn liefdevolle behandeling van zijn personages weet hij het persoonlijke te overstijgen, en iets universeels aan te raken.

Zijne Majesteit de Koning, Regent van de Stichting, reikte de Erasmusprijs uit aan David Grossman op 29 november 2022 in het Koninklijk Paleis Amsterdam, tijdens een feestelijke ceremonie in aanwezigheid van Hare Majesteit de Koningin en Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix. In de opvolgende receptie aangeboden door Zijne Majesteit de Koning, werd Grossman warm ontvangen door een groot publiek van collega-schrijvers, familie, vrienden en liefhebbers van zijn werk. Wij zijn de Koninklijke Familie zeer erkentelijk voor hun gastvrijheid.

De grote belangstelling in Nederland voor het werk van Grossman bleek ook uit de drukbezochte events die de Stichting rondom hem organiseerde en de belangstelling in de media. In de week voorafgaand aan de uitreiking vonden er verschillende events plaats rondom de laureaat, zoals een biografische avond in het Internationaal Theater Amsterdam, waarin een interview door Arnon Grunberg werd omlijst met film- en toneelfragmenten. Grossman werd tevens geïnterviewd door alle grote dagbladen van Nederland, en was te gast in het live tv-programma Buitenhof

Voordat David Grossman naar Nederland kwam, was er in juni 2022 het langverwachte bezoek van Grayson Perry, laureaat van de Erasmusprijs 2021. Na twee jaar uitstel kon de Stichting hem eindelijk in Nederland ontvangen. Hij speelde zijn one-man show 'A Show for Normal People' in het Koninklijk Theater Carré, die met veel lof werd ontvangen door zowel het publiek als de media. Zijn bezoek naar Nederland werd afgesloten met een feestelijke receptie op de Britse Ambassade in Den Haag.

Naast de Erasmusprijs reikte de Stichting in 2022 ook haar jaarlijkse Dissertatieprijzen uit aan vijf jonge promovendi die volgens de jury een uitmuntende dissertatie hebben afgeleverd. Tijdens de uitreiking bij de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen spraken de juryleden voor iedere winnaar de laudatio uit, en gaven de promovendi een korte presentatie over de voortzetting van hun werk.

In dit jaarverslag vindt u een kort verslag van al deze activiteiten.

Wij bedanken al onze samenwerkingspartners die daar zo enthousiast bij betrokken waren: het Internationaal Theater Amsterdam, de OBA, Koninklijk Theater Carré, de KNAW en de Britse Ambassade in Nederland.

Xandra Schutte, voorzitter
Shanti van Dam, directeur

Grayson Perry in Nederland

In juni 2022 bracht Grayson Perry, winnaar van de Erasmusprijs 2021, zijn langverwachte bezoek aan Nederland. Door de destijds geldende corona-maatregelen konden sommige events, waaronder zijn theatershow, helaas niet plaatsvinden.

Op zondag 26 juni 2022 speelde Grayson Perry dan alsnog zijn spectaculaire theatershow 'A Show for Normal People' in het Koninklijk Theater Carré te Amsterdam. Het interactieve optreden werd enthousiast onthaald door het Nederlandse publiek, voor wie Perry zijn show op sommige punten speciaal had aangepast.

Behalve met een staande ovatie, werd de avond ook nog eens bekroond met twee lovende recensies in het NRC handelsblad en dagblad Trouw.

Ter ere van zijn bekroning met de Erasmusprijs werd er op dinsdag 28 juni een feestelijke receptie georganiseerd op de Britse Ambassade in Den Haag, op uitnodiging van de Britse Ambassadeur Joanna Roper. Voorzitter van het bestuur Jet de Ranitz hing Grayson Perry de versierselen om, die hem symbolisch al online waren uitgereikt door de regent van de stichting, Zijne Majesteit de Koning op 16 December 2021. Daarna werd Perry toegespeeld door cellist Maya Fridman. Bestuursleden, juryleden en oude vrienden kregen de kans hem persoonlijk te ontmoeten en te feliciteren.

Grayson Perry in Carré

nrc›

Recensie | Theater

Kunstenaar Grayson Perry vult Carré met zijn sardonische lach en hoogmis voor zijn teddybeer

Theatershow Erasmusprijs-winnaar Grayson Perry, kunstenaar en travestiet, gaf zondagavond in het Amsterdamse theater Carré zijn 'Show for Normal People'.

De show vloeide voort uit de Erasmusprijs, de prestigieuze onderscheiding die Perry in december 2021 kreegvoor zijn bijdrage aan de kunsten. Door corona ging de prijsuitreiking in het Paleis op de Dam toen niet door. Na een Zoom-sessie met koning Willem-Alexander, waarvoor Perry zich in een extravagante oranje jurk stak, vond de overhandiging online plaats. Er volgde een tentoonstelling over zijn veelzijdige werk in het Kunstmuseum Den Haag, en zondag speelde hij voor de allerlaatste keer deze show waarmee hij in het najaar langs Britse theaters toerde.

Trouw

Recensie Theater

Grayson Perry verandert heel Carré in aanhangers van de religie van zijn knuffelbeer

Grayson Perry
A Show for Normal People
★★★★

Grayson Perry en bestuurslid Maarten Asccher

H.E. Joanna Roper, Grayson Perry, Philippa Perry en directeur Shanti van Dam

Gronden van Verlening 2022
David Grossman

Artikel 2 van de Statuten van de Stichting Praemium Erasmianum luidt als volgt: 'In het kader van de culturele tradities van Europa in het algemeen en de ideeën van Erasmus in het bijzonder is het doel van de Stichting het versterken van de positie van de humaniora, de sociale wetenschappen en de kunsten. De nadruk ligt op tolerantie, culturele diversiteit en niet-dogmatisch, kritisch denken. De Stichting probeert dit doel te bereiken door prijzen toe te kennen en door evenementen te organiseren die de aandacht vestigen op het werk en de visie van de laureaten. Er wordt een geldprijs uitgereikt onder de naam "Erasmusprijs".'

In overeenstemming met artikel 2 heeft het bestuur van de Stichting Praemium Erasmianum besloten de Erasmusprijs 2022 toe te kennen aan de Israëlische schrijver David Grossman. Hij ontvangt deze prijs op de volgende gronden:

- Het thema van de prijs van dit jaar is 'verbinders in een verdeelde wereld.' In de wereld van de literatuur belichaamt niemand dit thema duidelijker dan Grossman. In zijn werk probeert hij mensen van binnenuit te begrijpen, de ander met liefde te bezien en de grenzen van oorlog en geschiedenis te overstijgen.

- In een wereld die wordt beheerst door ernstige spanningen, waarin we vaak niet lijken te weten hoe we ons tot elkaar moeten verhouden, brengt Grossman met zijn buitengewone vertelkunst de onbekende, gevreesde 'ander' dichterbij en transformeert hij strijd, pijn en leed tot iets wat troost kan bieden. In zijn vele romans en essays toont Grossman zijn unieke talent voor het verbinden van een verdeelde wereld.

- De jury omschrijft zijn oeuvre als een monument voor de kracht van de verbeelding, die een gids vormt voor het mens-zijn.

- Hij geeft blijk van een buitengewone moed bij het behandelen van ongemakkelijke politieke onderwerpen en thema's zoals vriendschap, leven met het verleden en alles wat de generaties met elkaar verbindt. Of hij nu schrijft over conflicten of over het verlies van menselijkheid, hoop, rouw of geweld, hij overstijgt altijd het persoonlijke en onthult zo de universele menselijke strijd.

- Grossman is net als Erasmus een ware humanist: hij laat ons de mens zien, naakt en feilbaar, even goddelijk als monsterlijk. Zijn werk verandert de lezer en de compassie waarmee hij zijn personages portretteert is een bron van inspiratie voor ons allen.

Uitgesproken door Shanti van Dam, directeur

Grossman is net als Erasmus een ware humanist: hij laat ons de mens zien, naakt en feilbaar, even goddelijk als monsterlijk.

Directeur Shanti van Dam draagt de Gronden van Verlening voor.

Voorzitter Jet de Ranitz, H.M. de Koningin, David Grossman, Z.M. de Koning, H.K.H. Prinses Beatrix en directeur Shanti van Dam

Laudatio

Majesteiten, Koninklijke Hoogheid, Excellenties, dames en heren,

We leven in een wereld in oorlog. Of we die nu zelf in onze omgeving ervaren of het begrip oorlog onbewust hebben geïnternaliseerd en in conflict zijn met onze medemensen, met de samenleving, met onszelf of met het leven, we leven hoe dan ook in een permanente strijd. Dualiteit is inherent aan het mens-zijn, want alles in de wereld die we kennen heeft zijn keerzijde. Waar vinden we een verlichte weg naar een vreedzame wereld waarin alle leven kan gedijen?

We hebben allemaal onze rol in de wereld, zowel in onze eigen omgeving als in de samenleving als geheel, en uiteindelijk in de hele mensheid. Daar manifesteert zich de rol van de schrijver. David Grossman is geboren in een wereld met een lange voorgeschiedenis van vervolging, in een verdeeld, verscheurd land dat verstrikt is in conflict, voortdurend op zoek naar de eigen identiteit. Hij stelt zijn schrijverschap in dienst van het goede in de wereld. Door de Ander te begrijpen, ook al is er helemaal geen ander, alleen een andere versie van onszelf.

Iedereen die het voorrecht heeft gehad David Grossman persoonlijk te ontmoeten, zoals ik de afgelopen zomer in Italië, begrijpt meteen dat het onmogelijk is Grossman de schrijver te scheiden van zijn kunst en zijn beheersing van de literaire middelen.

Hier is een onmetelijk grote, maar zachte kracht aan het werk die ons naar zich toe trekt. Het diepe gevoel van menselijkheid dat men in zijn nabijheid ervaart is intens troostrijk. Want dat is het moment waarop men zich ervan bewust wordt dat men tot dan toe in een wereld in oorlog leefde, maar dat die ineens is verdwenen en heeft plaatsgemaakt voor openheid, medemenselijkheid, nieuwsgierigheid en het verlangen de ander te begrijpen. Een wereld van eindeloze mogelijkheden waarin iedereen een mens is die fouten maakt, verdwaalt en weer terechtkomt. Een troostrijke wereld van begrip, zelfs redding. En bovenal is daar dat ene dat alles overstijgt: het onmetelijke verlangen de mens en zijn beleving te begrijpen.

Ik heb het nu over David Grossman, maar toch zijn deze woorden niet persoonlijk. Want het oog van de schrijver, dat de mensheid in al haar verschijningsvormen beschouwt, is niet persoonlijk.

In het werk van David Grossman komen we dicht bij de diepste betekenis van het joodse begrip term *Tikkun ha olam*, doen wat nodig is om de wereld waarin we leven te herstellen en te verbeteren, om die rechtvaardiger, vreedzamer, toleranter en gelijker te maken door medemenselijkheid en politieke actie. Als we de wereld willen herstellen, moeten we de wereld zoals we die kennen eerst ongedaan maken. We moeten onze vertrouwde begrippen en ideeën overstijgen. Het gaat niet om goed of fout, om slachtofferschap en het aanwijzen van schuldigen. We moeten de ware betekenis, de ervaring, van het mens-zijn leren begrijpen, de waarheid van het ogenblik vinden om die op het heelal te laten afstralen en ons collectieve begrip vergroten. Iedereen die Grossmans werk leest, wordt daar onderdeel van. Honderdduizenden lezers krijgen dankzij deze grote schrijver inzicht in het onzegbare, worden erdoor geraakt, rouwen erom, krijgen begrip voor de menselijke tweestrijd en worden geïnspireerd tot daden van medemenselijkheid tegenover de wereld. Tegenover ons allemaal.

Om in staat te zijn tot *tikkun ha olam* moet men helder, duidelijk, onsentimenteel en waarheidlievend zijn. Men moet een situatie, een mens, het leven zelf, kunnen zien zoals het is. Daarvoor is een zachtmoedig, gevoelig hart onmisbaar. Men moet niet bang zijn het donker en het licht onder ogen te zien. Men moet de moed hebben in te zien en te erkennen dat we allemaal mensen zijn, met alles erop en eraan. Alleen dan kan men zien wat er moet worden gedaan om de orde en het evenwicht te herstellen en de wereld iets beter te maken dan die was.

In *De glimlach van het lam* verbreedt Grossman de menselijke ervaring van conflict en oorlog door zijn gebruik van metaforen en symbolen in de levens van mannen en vrouwen, bezetters en bezetten. Hij opent de geest en daalt af in het hart, dat de mensheid wil zien in al haar complexiteit en al haar diepste verlangens. Hij toont ons de ware betekenis van bezetting voor het leven van de bezette en ook het verlies van moreel en identiteit bij de bezetter. Dat alles doet hij met een helder oog, zonder te oordelen. Net als het leven zelf.

In *Uit de tijd vallen* schrijft Grossman na het verlies van zijn zoon vanuit vele perspectieven over deze onvoorstelbare tragedie. Zelfs in dit diepe persoonlijke leed neemt hij ons mee in de duisternis. Hij maakt er een universeel menselijke ervaring van en geeft een stem aan

iedereen die een kind heeft moeten verliezen. Als in een Griekse tragedie overstijgt hij het persoonlijke, hij maakt de tragiek verpletterend universeel.

In *Zie: Liefde* verkent Grossman op briljante wijze de wereld door de ogen van een kind. Wij volwassenen zijn net zomin als kinderen in staat de holocaust te begrijpen of te bevatten hoe mensen hun medemensen zo konden ontmenselijken en vernietigen. Hij bewijst eer aan een collega-schrijver die de Shoah niet heeft overleefd en brengt diens nalatenschap weer tot leven. Met zijn overweldigend grote, zachtmoedige, maar onsentimentele kracht heeft Grossman de moed om zoiets groots op zich te nemen en er een roman met universele geldigheid over te schrijven. Een roman die ons nieuwe perspectieven leert zien.

Zachtmoedigheid wordt vaak ten onrechte aangezien voor nederigheid. Maar zachtmoedigheid is de hartslag van de ziel. Ware intelligentie en begrip van complexe kwesties kunnen alleen in de hartslag van de wereld worden opgenomen als ze worden schoongespoeld in de zachte golfslag van een warm hart.

Hij wijst ons een uitweg uit conflicten, uit het denken in termen van schuldigen en slachtoffers.

David Grossman zegt dat schrijvers een onzichtbaar web kunnen weven dat een enorme kracht heeft. Een kracht die de wereld kan veranderen, die werelden kan scheppen. De kracht om de stemlozen een stem te geven. Tikkun ha olam: de wereld herstellen, in de diepste Kabbalistische zin.

De wereld waarin we nu leven heeft dringend behoefte aan een krachtig verhaal, de heldere stem van het begrip. Een stem die ons van verdeeldheid naar eenheid leidt, ruimte in ons hart maakt voor andere verhalen, ons leert de ander te begrijpen.

Bestuurslid Nazmiye Oral draagt de Laudatio voor.

David Grossman, u weeft een onzichtbaar web van kracht de wereld zoals we die nu kennen opheft en er een rechtvaardigere wereld voor in de plaats stelt. Met uw werk maakt u een verscheurde wereld weer heel, u wijst ons een uitweg uit conflicten, uit het denken in termen van schuldigen en slachtoffers. Een wereld waar hoop is. Waar geen plaats is voor apathie. Waar begrip en een gevoelig hart de superkrachten zijn die politieke verandering teweeg kunnen brengen en ons leven betekenis kunnen geven. Als de sterren aan de hemel op hun plaats worden gehouden door liefde, dan worden wij door uw onzichtbare web in liefdevolle omarming gehouden en worden we herinnerd aan uw kracht in ogenblikken waarin we ons alleen voelen in onze hoop op een betere, rechtvaardige, vreedzame toekomst.

Uitgesproken door Nazmiye Oral, namens het bestuur

Sholto Kynoch (piano) en Raoul Steffani (zang)

Laureaat David Grossman spreekt het dankwoord uit.

Dankwoord David Grossman

Majesteiten, Koninklijke Hoogheid, excellenties, mijn dierbare vrienden, mijn geliefde familie, dames en heren,

Eenenzestig jaar geleden, op mijn achtste, had ik een kleine openbaring. Het gebeurde toen ik 's ochtends vroeg in Jeruzalem met bus 18 op weg was naar school. De radio stond aan en er werd een vraaggesprek uitgezonden met de pianist Arthur Rubinstein. De interviewer vroeg: 'Meneer Rubinstein, kunt u op deze feestelijke dag, nu u 75 bent geworden, uw leven in één zin samenvatten?' Zonder aarzeling antwoordde Rubinstein: 'Kunst heeft mij tot een gelukkig mens gemaakt. Dankzij de kunst heb ik geluk gekend.'
Ik herinner me dat ik versteld stond en me zelfs een beetje ongemakkelijk voelde: in mijn kindertijd, in de jaren vijftig, toen de schaduw van het verleden nog zwaar boven onze hoofden hing, was het woord 'geluk' niet iets wat je in het openbaar in de mond hoorde te nemen. Ik denk dat ik in de vriendenkring van mijn ouders helemaal niemand kende die zou durven beweren, hardop nog wel, dat hij of zij gelukkig was. Jaren later las ik de Amerikaanse Onafhankelijkheidsverklaring. In de tweede zin van die Verklaring trof ik er het recht op the pursuit of happiness aan. Ik dacht toen met enige afgunst na over de vermetele vrijheid die de Amerikanen zich permitteerden, over dat recht op het nastreven van geluk. En ik werd herinnerd aan de buspassagiers van mijn kindertijd, de bewoners van onze wijk, sappelaars met een hard en soms tragisch levensverhaal, dat diep gegroefd stond in hun gezicht.

Dat verbluffende woord, 'geluk', rolde door de bus als een goudstuk, en ik – met de ogen van het kind dat ik was – keek naar de denkbeeldige munt en wist: ik wil datzelfde waar meneer Rubinstein van spreekt, ik wil dat speciale geluk. Ik wil kunstenaar worden.

Meer dan zestig jaren zijn sindsdien verstreken. Kunst – het schrijven – heeft me groot geluk gebracht, zoals het geluk dat ik vandaag ervaar, hier met u allen. Het geluk van iemand die wordt gehoord en erkenning krijgt. Het geluk van iemand die zich begrepen voelt. Ook wanneer het schrijven pijnlijk was en me leed berokkende, was het een leed dat betekenis had, een leed dat voortkwam uit het contact met authentieke, primaire, voor mij relevante materialen van het leven. Literatuur, het schrijven, heeft me het plezier geleerd in het doen van iets subtiels en precies in een grove, troebele wereld.

Ik ben een volstrekt seculier mens. Ik kan niet geloven in een God die mij helpt de chaos van het bestaan het hoofd te bieden. Maar kijk, het schrijven heeft me de manier geleerd om enerzijds een angstaanjagend gevoel te ervaren van het niets, van een duik in verlies en de totale ontkenning van het leven, en anderzijds, tegelijkertijd, een scherp gevoel van vitaliteit, van de volheid van het leven en de bevestiging ervan.

Ook na de ramp die ons gezin trof, toen we in een oorlog onze zoon Uri verloren, heb ik geleerd dat wat mij in staat stelt deze dualiteit aan te kunnen – de dualiteit van het niets en het zijn, volgens mij de essentie van het menselijk bestaan – de zo volledig mogelijke onderdompeling is in creatie, in kunst.

Dames en heren, beste vrienden, het thema van de Erasmusprijs is dit jaar 'Mending a Torn World'. Dat is ook een tweeduizend jaar oud Joods begrip. Ik weet niet of Erasmus van Rotterdam het heeft gekend, maar zijn leefwijze en manier van denken waren er zeker op gericht en waren in de geest ervan. Tikoen olam, 'het helen van de wereld', beschrijft een essentieel onderdeel van de Joodse identiteit: het streven en de plicht onze wereld te verbeteren; een gevoel van morele verantwoordelijkheid tegenover alle mensen, Joods of niet-Joods; en de zorg voor sociale rechtvaardigheid en voor het milieu.

Kon ik maar zeggen dat de laatste Israëlische verkiezingsuitslag uiting geeft aan zulke humane, egalitaire, morele standpunten. Dat is niet zo. Toch herinner ik me er telkens weer aan dat er in Israël nog altijd veel mensen zijn voor wie wanhoop aan verandering geen optie is. Voor wie apathie en escapisme een luxe zijn die ze zich kunnen noch willen veroorloven. Wij zijn er. Ook al heeft onze partij verloren, onze overtuigingen en waarden zijn niet verslagen. Ze zijn nu zelfs crucialer dan ooit.

Misschien kent u de anekdote over de Amerikaan die tijdens de Vietnamoorlog elke vrijdag een paar uur tegenover het Witte Huis stond met een protestbord tegen de oorlog. Op een dag stapte een journalist op hem af en vroeg met een spottend glimlachje: 'Denkt u nu echt dat u de wereld zult veranderen door hier te staan?' 'De wereld veranderen?' vroeg de man verbaasd. 'Ik ben er helemaal niet op uit de wereld te veranderen. Ik wil alleen niet dat de wereld mij verandert.'

Als iemand die al zijn hele leven in een rampgebied woont, weet ik hoe gemakkelijk je kunt zwichten voor 'de wereld', dat wil zeggen, voor cynisme, apathie en wanhoop. En vandaar is het maar een korte weg naar religieus fanatisme, nationalisme en fascisme.

Als ik denk aan een echt vrije geest, die voor mij een voorbeeld kan zijn in de strijd tegen de wanhoop, dan denk ik aan een Joods-Nederlandse vrouw die hier in Amsterdam woonde tijdens de Tweede Wereldoorlog en de Shoah: aan Etty Hillesum. De moedige vrouw met de ontblote ziel, die vrijwillig naar concentratiekamp Westerbork ging en uiteindelijk in Auschwitz is vermoord. Etty Hillesum slaagde erin een vrije vrouw te blijven, ook onder de zwaarste slavernij. Haar hele wezen was een streven tegen de zwaartekracht van de wanhoop. Aldus schreef ze in haar dagboek:

's Nachts, als ik daar zo lag op m'n brits, temidden van zachtjes snurkende, hardop dromende, stilletjes huilende en woelende vrouwen en meisjes, die overdag zo dikwijls zeiden: 'we willen niet denken', 'we willen niet voelen, anders worden we gek', dan was ik soms van een eindeloze vertedering en lag wakker […] en dacht: 'laat mij dan het denkende hart van deze barak mogen zijn.' Ik wil het weer zijn. Ik zou het denkende hart van een heel concentratiekamp willen zijn.[1]

Wij allen, hier in deze zaal, leven momenteel in veel betere en gunstiger omstandigheden dan die waarin Etty Hillesum deze regels schreef. Toch weten wij ook allemaal dat we elk moment kunnen geraken in een situatie waarin we de vrijheid kwijt zijn, omringd zijn door willekeur en tirannie, door de ziekten van racisme, nationalisme en fanatisme, door barbaars en bruut gedrag, zoals Rusland nu tentoonspreidt tegenover Oekraïne, de agressie die dezer dagen de wereld in gevaar brengt.

Literatuur, het schrijven, heeft me het plezier geleerd in het doen van iets subtiels en precies in een grove, troebele wereld.

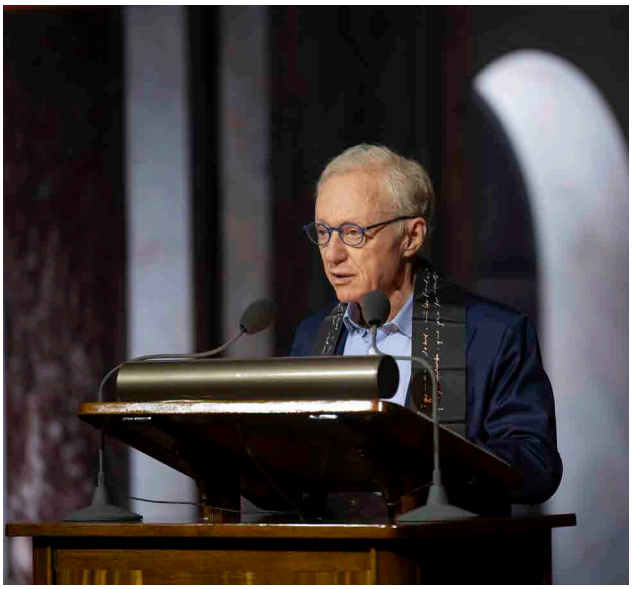

Als een dergelijk moment aanbreekt, als in een situatie die we ons nu moeilijk kunnen voorstellen de wereld om ons heen ooit in elkaar stort, zoals nu niet ver hiervandaan miljoenen Oekraïense burgers overkomt – zullen we het ons dan herinneren? Zullen we ook dan in staat zijn die persoonlijke, heldhaftige rebellie trouw te blijven en niet op te houden het voelende, wijdopen, ontblote hart te zijn, en niet op te houden te denken?

Het denkende hart te zijn. Telkens weer, het denkende hart.

1 Etty. De nagelaten geschriften van Etty Hillesum, 1941-1943, Amsterdam, Balans, vijfde herziene en aangevulde druk, 2008, p. 575 – dagboekaantekening 3 oktober 1942.

David
Grossman

Biografie David Grossman

David Grossman (Jeruzalem, 1954) is een van de grootste Israëlische schrijvers van deze tijd. Hij begon ooit als radiomaker. In 1989 brak hij internationaal door met zijn roman *Zie: liefde*, waarin hij de Shoah beziet door de ogen van een kind. Hij spreekt zich regelmatig uit voor vrede in het Midden-Oosten. In 2006 riep hij samen met Amos Oz op om de aanvallen op Libanon te staken, toen niet lang daarna zijn eigen zoon in dezelfde oorlog sneuvelde. Hierover schreef hij het boek *Uit de tijd vallen* (2011). Het oeuvre van Grossman beslaat een twintigtal boeken: romans, kinderboeken, essaybundels en reisverslagen.

In zijn werk zet hij een veelheid aan literaire technieken in en speelt hij met taal en de grens tussen verbeelding en werkelijkheid. Ondanks de zware thema's die hij vaak aansnijdt, zijn zijn romans ook lichtvoetig, vol groteske humor. Als hem iets kenmerkt, dan is het zijn verzet tegen onverschilligheid. Zoals hij zelf ooit stelde: *'Indifference is a very sophisticated way of cruelty.'*

Het werk van David Grossman werd in vele talen vertaald. *Uit de tijd vallen* werd meerdere malen voor toneel bewerkt. Hij won diverse literaire prijzen, waaronder de Prix Médicis Étranger, de Vredesprijs van de Duitse Boekhandel en de Geschwister Scholl-Preis. Zijn roman *Komt een paard de kroeg binnen* (2015) won de prestigieuze Man Booker International Prize en werd wereldwijd jubelend ontvangen.

ERASMIANUM

Activiteiten

An evening with David Grossman & Arnon Grunberg
23 november 2022, Internationaal Theater Amsterdam

Op woensdag 23 november werd David Grossman geïnterviewd door schrijver Arnon Grunberg in het Internationaal Theater Amsterdam. Voor een uitverkochte zaal ging Grunberg het gesprek aan met Grossman over zijn oeuvre en schrijverschap, omlijst met theater en muziek. Zo werden er scènes opgevoerd door Dror Keren (*A Horse Walks Into A Bar*) en Rotem Carmeli (*Her Body Knows*) van het Cameri theater in Tel Aviv, die voor deze gelegenheid naar Amsterdam waren gekomen. Nazmiye Oral en Gijs Scholten van Aschat voerden een dialoog op uit de roman *Uit de tijd vallen,* waarna cellist Maya Fridman een stuk speelde uit Cellosuite nr. 1 van Bach. Het was een bijzondere avond die werd afgesloten met een staande ovatie. Het programma is tot stand gekomen in een coproductie met ITA.

Arnon Grunberg en David Grossman in het Internationaal Theater Amsterdam

Maya Fridman

Dror Keren

David Grossman leest voor

25 november, OBA Oosterdok Amsterdam

Op vrijdag 25 november las David Grossman voor in het theater van de Openbare Bibliotheek Amsterdam aan de Oosterdok. Hij las een passsage voor uit een van zijn vroege romans, *De glimlach van het lam*. Daarna werd hij geïnterviewd door schrijver en filosoof Joke Hermsen. Er ontstond een warmhartig gesprek over de kracht van literatuur en het schrijverschap.

Een groep studenten van de opleiding Hebreeuwse Taal en Cultuur aan de Universiteit van Amsterdam was aanwezig, en kreeg de gelegenheid om vragen te stellen. In het kader van de Erasmusprijs 2022 volgden zij twee colleges speciaal gewijd aan het werk van Grossman.

Na afloop heeft David Grossman onder grote belangstelling boeken gesigneerd in de foyer van het theater.

David Grossman en Joke Hermsen in de Openbare Bibliotheek Amsterdam

David Grossman
De glimlach van het lam

Media

David Grossman in de media

Er is veel lovende aandacht geweest voor laureaat David Grossman.

In oktober 2022 verscheen er een groot interview in De Groene Amsterdammer door Simone Korkus, die Grossman in zijn woonplaats bezocht. Ook Stevo Akkerman van dagblad Trouw bracht een bezoek aan Grossman, en schreef er een artikel over dat verscheen op 19 november 2022.

Tijdens zijn verblijf in Nederland voorafgaand aan de uitreiking werd Grossman geïnterviewd door Michel Krielaars van het NRC Handelsblad en Rob de Lange en Han Dirk Hekking van het Financieel Dagblad.

Daags voor de uitreiking was David Grossman te gast in het tv-programma Buitenhof voor een live interview met Pieter Jan Hagens.

In de dagen na de uitreiking in het Koninklijk Paleis Amsterdam werd er nog bezint op Grossmans dankwoord in de columns van Michel Krielaars in het NRC, Stevo Akkerman in dagblad Trouw, Natascha van Weezel in Het Parool en door Rajaa Natour in het Israëlische dagblad Haaretz.

David Grossman te gast in het tv-programma Buitenhof, uitzending van 27 november 2022

DE GROENE AMSTERDAMMER

Weekblad Abonneren

Interview David Grossman

‘We kunnen ons de luxe van totale wanhoop niet veroorloven’

De carrière van de Israëlische schrijver David Grossman, winnaar van de Erasmusprijs 2022 met als thema ‘verbinders in een verdeelde wereld’, begon met een levensveranderend incident. ‘Zo’n veertig jaar geleden reed ik in de bus naar huis...’

Simone Korkus
19 oktober 2022 – verschenen in nr. 42

Trouw

Wat bezielt David Grossman

Schrijver David Grossman hekelt pogingen hem iets op leggen. ‘Dan wil ik vrijbreken en mijn eigen lucht ademen’

De Israëlische schrijver David Grossman verloor zijn zoon in de Libanese oorlog maar weigert slachtoffer te zijn. Het getuigt van moed om te luisteren naar de verhalen van onze vijanden, zegt hij. Op 29 november ontvangt hij de Erasmusprijs.

Stevo Akkerman 19 november 2022

Israëlische winnaar Erasmusprijs: 'Als er nu vrede komt, is die te laat'

Rob de Lange, Han Dirk Hekking

De Israëlische schrijver David Grossman krijgt dinsdag de Erasmusprijs voor zijn werk. Een gesprek over het kennen van de vijand, de teloorgang van de Israëlische democratie, permanente angst en een uitweg uit de spiraal van geweld. 'Er zijn vreselijke dingen in ons DNA gegraveerd.'

fd.

David Grossman is vereerd om de Erasmusprijs te ontvangen, 'want de prijs draait om humanisme'.

nrc›

Interview

David Grossman: 'Bange mensen stemmen op krijgers'

David Grossman De Israëlische schrijver David Grossman krijgt dinsdag de Erasmusprijs voor zijn hele literaire oeuvre, waarin zijn inspanningen voor vrede in het Midden-Oosten een belangrijke rol spelen.

Michel Krielaars 24 november 2022
Leestijd 3 minuten

Geen andere schrijver zet zich zo in om de wereld te repareren als David Grossman (Jeruzalem, 1954). Dinsdag ontvangt hij voor zijn inspanningen de Erasmusprijs uit handen van koning Willem-Alexander. Volgens de Stichting Praemium Erasmianum, die de prijs met het daaraan verbonden geldbedrag van 150.000 euro financiert, krijgt hij die voor zijn hele oeuvre waarin hij probeert „mensen van binnenuit te begrijpen en de ander met liefde te zien over de grenzen van oorlog en geschiedenis heen".

HAARETZ

Israeli Writer David Grossman Wins 2022 Erasmus Prize

The prize, which includes a $155,000 cash award, was bestowed on Grossman by Dutch King Willem-Alexander at the Royal Palace in Amsterdam on Tuesday for embodying 'tikkun olam,' repairing the world

nrc›

Het denkende hart van David Grossman

Michel Krielaars · 2 december 2022
Leestijd 2 minuten

Onder de indruk van alle eerbetoon stond de Israëlische schrijver David Grossman dinsdag op het podium in het Paleis op de Dam. Zojuist had de koning hem de Erasmusprijs uitgereikt. En nu, na een muzikaal intermezzo, was het tijd voor zijn dankwoord. Hij haalde daarin een passage aan uit het Westerbork-dagboek van Etty Hillesum over de joodse vrouwen in haar barak die niet wilden nadenken of voelen over wat hun te wachten stond, omdat ze anders gek zouden worden van angst. Hillesum besloot daarop dat wel te doen en 'het denkende hart' van het concentratiekamp te zijn.

Het Parool

Vrij, Onverveerd

Het Parool @parool · Dec 5, 2022

De Israëlische schrijver David Grossman kreeg afgelopen week de Erasmusprijs uitgereikt. Niet meer dan terecht, aldus columnist @Natascharosa.

Het is spijtig dat dit 'linkse geluid' – ik spreek zelf liever van een 'humaan geluid' – steeds zeldzamer wordt in Israël

Natascha van Weezel

De glimlach van het lam

Ter gelegenheid van de Erasmusprijs aan David Gorssman, bracht Uitgeverij Cossee op 13 oktober 2022 een heruitgave uit van zijn roman *De glimlach van het lam* (1983).

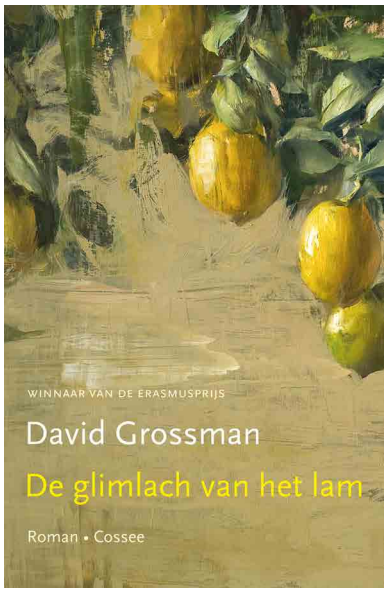

deVolkskrant

BOEKRECENSIE

Een overweldigende stroom gedachten in vroege roman van Erasmusprijswinnaar David Grossman ★★★★☆

David Grossman ontvangt dinsdag de Erasmusprijs. Zijn literaire talent en verbeeldingskracht zijn ook onbetwist in de vroege roman die ter gelegenheid daarvan is heruitgegeven, en die bij uitzondering direct over het Israëlisch-Palestijnse conflict gaat.

Emilia Menkveld 24 november 2022, 16:57

Dissertatieprijzen 2022

De Stichting Praemium Erasmianum reikte dit jaar voor de vierendertigste keer haar Dissertatieprijzen uit. Jaarlijks worden er vijf dissertatieprijzen toegekend aan jonge onderzoekers in de geesteswetenschappen en sociale wetenschappen, die een dissertatie van bijzonder hoge kwaliteit hebben verdedigd aan een Nederlandse universiteit. De prijs bestaat uit een bedrag van € 3.000.

De jury heeft de voordrachten beoordeeld op basis van criteria zoals originaliteit, internationale betekenis, casus overschrijdend karakter, stijl en leesbaarheid.

De jury bestond uit:

Dr. mr. Maarten Asscher
Dr. Barnita Bagchi
Prof. dr. Antoine Buyse
Dr. Shanti van Dam
Prof. dr. Bas ter Haar Romeny
Prof. dr. Judi Mesman
Prof. dr. Jos de Mul

Dit zijn de winnende proefschriften van 2022:

Kila van der Starre
Poëzie buiten het boek. De circulatie en het gebruik van poëzie.

Pauline Phoa
EU Law as a Creative Process. A hermeneutic approach for the EU internal market and fundamental rights protection.

Eliza Ngutuku
Rhizomatic Cartographies of Children's Lived Experience of Poverty and Vulnerability in Siaya, Kenya.

Marieke Oprel
The burden of nationality. Dutch citizenship policies towards German nationals in the aftermath of the Second World War (1944-1967).

Alexander West
Bujangga Manik, or Java in the Fifteenth Century.

V.l.n.r.: Marieke Oprel, Kila van der Starre, Alexander West, Pauline Phoa en directeur Shanti van Dam

Kila van der Starre
Poëzie buiten het boek. De circulatie en het gebruik van poëzie.

Promotor	Prof. dr. Geert Buelens
Copromotor	Dr. Laurens Ham, Dr. Yves T'Sjoen
Voordracht	Universiteit Utrecht, Faculteit der Geesteswetenschappen

Overwegingen van de selectiecommissie

Met haar omvangrijke en veelzijdig opgezette onderzoek ging Kila van der Starre op zoek naar poëzie in de breedte: niet slechts op papier en in de literaire ('boekcentrische') wereld, maar ook daarbuiten: graffiti, tatoeages, T-shirts, rouwadvertenties, koffiemokken, sociale media, kussenslopen, posters. Poëzie blijkt geen intieme bezigheid van kleine groepjes beoefenaren en liefhebbers te zijn, maar gedichten zijn overal. En als gedichten overal zijn, dan kunnen ze dus ook op heel veel plaatsen en op heel veel manieren aanknopingspunten bieden voor literatuureducatie, leesbevordering, poëzielessen, crowdfunding, community building en alle andere vormen van levende, laagdrempelige literaire en sociale cultuur.

Het proefschrift maakt enerzijds indruk door zijn grondige methodologie en anderzijds door zijn buitengewone toegankelijkheid. Het een en het ander versterken elkaar zelfs, doordat de uitgebreide enquêtes die Van der Starre uitzette, net zozeer buiten de literatuurwetenschappelijke omheiningen reikten als dat met haar onderwerp zelf het geval is. Haar onderzoek is daarmee ook een schoolvoorbeeld van een promotietraject als een open proces, met alle voordelen en opbrengsten van dien. De genoemde toegankelijkheid wordt bovendien nog versterkt door de uiterst heldere en leesbare stijl waarin dit omvangrijke boek is geschreven.

Kila van der Starre en jurylid Maarten Asscher

Kortom, dit is een bijzonder originele, geëngageerde en ook in praktisch opzicht toepasbare dissertatie. In deze ideologisch sensitieve tijden biedt dit onderzoek zeer hanteerbare uitkomsten, waarmee handen en voeten gegeven kunnen worden aan onderwerpen als diversiteit, inclusie, democratisering en toegankelijkheid op het terrein van de poëzie. Anders gezegd: Poëzie buiten het boek. De circulatie en het gebruik van poëzie is streetwise literatuurwetenschap met een hoge maatschappelijke relevantie. Een prachtig boek.

Pauline Phoa

EU Law as a Creative Process. A hermeneutic approach for the EU internal market and fundamental rights protection.

Promotoren	Prof. mr. dr. S.A. de Vries, Prof. mr. dr. A.M.P. Gaakeer, mr. dr. A. van den Brink
Voordracht	Universiteit Utrecht, Faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie

Overwegingen van de selectiecommissie

Dit bijzondere proefschrift, met de nieuwsgierig makende titel 'EU Law as a Creative Process. A hermeneutic approach for the EU internal market and fundamental rights protection', belicht het recht en het maken van rechtspraak met de lantaarn van de literatuur.

Anders dan veruit de meeste juristen bestudeert Phoa het werk van het Hof van Justitie van de Europese Unie niet aan de hand van de uitkomsten van dat werk, de uitspraken, maar juist op een heel andere manier: als een intellectuele reis. Aanknopend bij het werk van de grondlegger van de 'law and literature'-benadering, James Boyd White, en van de Franse hermeneutische filosoof Paul Ricoeur, onderzoekt dit proefschrift op originele wijze de tradities, schrijfstijl en werkwijze, inclusief de retorische en narratieve gewoonten van het Europese Hof. Daarbij laat het mooi de spanningen zien tussen narratieven die gebaseerd zijn op grondrechten, en meer op economie en markt gebaseerde narratieven.

Het boek biedt een goed evenwicht tussen meer theoretische reflecties en concrete juridische, met veel precisie geanalyseerde voorbeelden over de toegang voor economisch inactieve burgers tot sociale uitkeringen en over de bescherming van persoonsgegevens. Maar de multidisciplinaire methode die Phoa ontwikkeld heeft, is op veel meer gevallen en rechtsgebieden toepasbaar.

Volgens de jury is deze dissertatie niet zomaar goed leesbaar, maar werkelijk uitstekend geschreven, in een elegante stijl, en daardoor ook voor niet-specialisten uitstekend te begrijpen (met een beetje doorzettingsvermogen misschien). De vorm van het boek, inclusief de bijzonder kunstzinnige omslag, weerspiegelt daarmee de inhoud: een waar creatief proces gedreven door een Erasmiaanse geest die erdoorheen spreekt.

Eliza Ngutuku
Rhizomatic Cartographies of Children's Lived Experience of Poverty and Vulnerability in Siaya, Kenya.

Promotor	Prof. mr. dr. C.J.M. Arts
Copromotor	Dr. L.A. Okwany
Voordracht	Erasmus Universiteit Rotterdam, Faculteit der Sociale- en Gedragswetenschappen

Overwegingen van de selectiecommissie

Dit proefschrift beschrijft een eenjarige etnografische studie over hoe kinderen hun dagelijks leven ervaren in Siaya. Deze regio in Kenia wordt gekenmerkt door grote armoede, en scoort laag op de welzijnsindex voor kinderen. Aan de oppervlakte is het al eenvoudig te zien waarom zo'n studie wetenschappelijk en maatschappelijk relevent is, maar dit onderzoek gaat dieper.

In plaats van kernbegrippen als 'armoede', 'kwetsbaarheid', rechten en zelfs 'kind zijn' op te vatten als vanzelfsprekend en lineair, neemt dit proefschrift een open, vragende houding aan ten opzichte van dominante interpretaties van die termen. Met deze aanpak laat de studie overtuigend zien hoe deze concepten sociaal geconstrueerd zijn, en dat het kritiekloos overnemen van deze concepten onherroepelijk leidt tot een zeer beperkt begrip. Zonder zulke beperkingen is er ruimte voor contradicties, en voor innovatieve en kritische manieren om de geleefde ervaringen van kinderen te begrijpen.

Een onderzoek naar kwetsbare kinderen kan gemakkelijk verworden tot een reeks verdrietige verhalen, maar dit proefschrift slaagt er glansrijk in om deze verhalen te analyseren en om te vormen tot iets groters dan de som van individuele ervaringen, en verschaft zo inzichten in ongemakkelijke waarheden. Deze integratieve aanpak maakt dit proefschrift relevant voor alle academische disciplines die jeugd, armoede, ontwikkeling en mensenrechten bestuderen.

Hoewel de centrale thema's en de literatuur van dit onderzoek een uitdaging vormen, is dit proefschrift bijzonder inspirerend geschreven. Het neemt de lezer mee op een reis van het ene naar het andere prachtig geformuleerde, diepe inzicht. Deze dissertatie is veelomvattend in haar reikwijdte en diepte, indrukwekkend in haar vernieuwende aanpak, en inspirerend in haar inzichten over de taal en de werking van ongelijkheid op lokaal en mondiaal niveau. Een ware winnaar volgens de jury.

Jurylid Judi Mesman reikt de prijs uit aan Eliza Ngutuku via een video-verbinding

Marieke Oprel

The burden of nationality. Dutch citizenship policies towards German nationals in the aftermath of the Second World War (1944-1967).

Promotor	Prof. dr. Susan Legêne & Prof. dr. A.J.J. Nijhuis
Copromotor	Prof. dr. Wouter Veraart
Voordracht	Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Geesteswetenschappen

Overwegingen van de selectiecommissie

Dit onderzoek onthult de vrijwel onbekende geschiedenis van Duitsers in Nederland na de Tweede Wereldoorlog. Het biedt een theoretische en praktische reflectie op veranderend 'burgerschap' als technisch en normatief begrip van in- en uitsluiting. Daarmee levert Oprel een belangrijke bijdrage aan het denken over en de strijd om de politieke, sociale, en culturele vormgeving van burgerschap in naoorlogs Nederland.

De jury van de Dissertatieprijzen was onder de indruk van de omvang van het onderzoek. Dit omvat het ontsluiten, analyseren en categoriseren van ruim 25.000 systeemkaarten met rudimentaire gegevens over de betreffende burgers met Duitse nationaliteit, theoretische reflecties op het digitaliseren van dergelijke archieven; onderzoek naar het rechtssysteem en de betrokken uitvoerders; dieptestudies met betrekking tot zorgvuldig geselecteerde familiegeschiedenissen; en gesprekken met een groot aantal direct betrokkenen, vooral kinderen wier ouders tot vijand verklaard waren.

Niet alleen de omvang, degelijkheid en toegankelijke stijl van het onderzoek dwingen respect af, maar ook de originaliteit van het geheel. Het betreft een uniek onderzoek naar een grotendeels vergeten – of wellicht verdrongen – stuk vaderlandse geschiedenis. Het onderzoek is methodisch rijk doordat het op vruchtbare wijze de politieke, juridische, historische en sociologische dimensie van het thema, als ook de toegepaste kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden, met elkaar verbindt.

Hoewel het onderzoek vooral interessant is binnen de nationale context, heeft het ook internationale betekenis. De beknopte vergelijking met soortgelijk beleid in omringende landen nodigt uit tot vergelijkend vervolgonderzoek. Marieke Oprel heeft een indrukwekkend boek geschreven, van grote maatschappelijke relevantie.

Alexander West
Bujangga Manik, or Java in the Fifteenth Century.

Promotor	Prof. dr. Ben Arps
Copromotor	Dr. Aone van Engelenhoven
Voordracht	Universiteit Leiden, Faculteit der Geesteswetenschappen

Overwegingen van de selectiecommissie

Alexander West beschrijft zijn dissertatie als een 'editie en studie' van Bujangga Manik, een vijftiende-eeuws verhalend gedicht geschreven op palmbladeren in het Oud Soendanees, een taal van West-Java. En dat is het ook – wat op zichzelf al genoeg zou zijn geweest om Erasmus' interesse te wekken.

Ten eerste is het een letterlijk voorbeeldige editie en studie. De teksteditie en de vertaling zijn voortreffelijk, en werkelijk elk aspect dat aan de orde zou kunnen komen, tot aan de doos waarin het manuscript is bewaard, komt aan bod. Op een zeer vruchtbare manier combineert West het beste van traditionele filologie met moderne benaderingen, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de materialiteit van de tekst.

Ten tweede is de titel van dit proefschrift niet gewoon Bujangga Manik, maar Bujangga Manik, or Java in the Fifteenth Century. Het gedicht geeft ons een uniek, emisch beeld van het koninkrijk Soenda op West-Java vóór de aankomst van de eerste Europese kolonisten en vóór de Islamisering. Maar West haalt een groot aantal teksten uit vele talen en tradities aan, waaronder Portugese, Klassiek Chinese en Oud-Javaanse bronnen, om het beeld van het laatmiddeleeuwse Java zo volledig mogelijk te maken. Hij betrekt er eveneens archeologische gegevens bij, alsmede oude foto's en afbeeldingen en etnografische studies. Op deze manier wordt Bujangga Manik het uitgangspunt voor een veel bredere studie, die nieuwe informatie oplevert voor het grotere gebied van Zuidoost-Azië en daarbuiten.

West kan uitstekend schrijven en structureert zijn boek buitengewoon goed. Het resultaat is een zeer toegankelijk, zeer leesbaar en bij tijd en wijle zelfs meeslepend boek, dat een nieuwe standaard zet voor het brede gebied van de Zuidoost-Aziatische filologische studies, en ons begrip van de sociale, fysieke en culturele geschiedenis van de Indonesische archipel in de periode vóór het Europese contact aanzienlijk bevordert.

Ontstaan en doel
Stichting Praemium Erasmianum

Op 23 juni 1958 stichtte Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard der Nederlanden het Praemium Erasmianum. Het doel van de organisatie, zoals omschreven in artikel 2 van de statuten, is 'uitgaande van de culturele tradities van Europa in het algemeen en van het gedachtegoed van Erasmus in het bijzonder, de positie van de geestes- en maatschappijwetenschappen en van de kunsten te versterken, alsmede haar maatschappelijke erkenning te bevorderen. Hierbij staan tolerantie, culturele veelvormigheid en ondogmatisch kritisch denken centraal'.

De grootte van de Erasmusprijs werd gesteld op €150.000. Het bestuur wordt gevormd door leden uit culturele en wetenschappelijke kringen, alsmede uit het bedrijfsleven.

De versierselen van de Erasmusprijs zijn in 1995 ontworpen door Bruno Ninaber van Eyben. De versierselen bestaan uit een harmonica gevouwen lint met aan de beide uiteinden een titanium plaatje. Gesloten vormt het een boekje; geopend een lint met een tekst in het handschrift van Desiderius Erasmus. Deze tekst uit een brief aan Jean de Carondelet (Bazel 5 januari 1523) is typerend voor het gedachtegoed van Erasmus:

De talenten van begaafde mensen zijn verschillend en ieder tijdperk heeft zijn eigen karakter. Laat ieder tonen waartoe hij in staat is en laat niemand jaloers zijn op een ander die op zijn manier en naar de mate van zijn krachten probeert iets bij te dragen tot het onderricht van allen.

Erasmus aan Jean de Carondelet
Bazel 5 januari 1523

Bestuur

Zijne Majesteit de Koning
Regent

Xandra Schutte
Voorzitter (vanaf januari 2023)
Hoofdredacteur, De Groene Amsterdammer

Jet de Ranitz
Voorzitter (tot januari 2023)
Voorzitter raad van bestuur/CEO, SURF

Sven Arne Tepl
Vicevoorzitter (vanaf januari 2023)
Algemeen & artistiek directeur,
Residentie Orkest Den Haag

Peter Blom
Penningmeester (vanaf juni 2022)
Voormalig bankier, toezichthouder

Tom de Swaan
Penningmeester (tot juni 2022)
President-commissaris, ABN AMRO Bank

Maarten Asscher
Schrijver

Barnita Bagchi
Literatuurwetenschapper, Universiteit Utrecht

Andreas Blühm
Directeur. Groninger Museum

Antoine Buyse
Hoogleraar Mensenrechten, Universiteit Utrecht

Mieke Gerritzen
Ontwerper / curator

Bas ter Haar Romeny
Hoogleraar Oude geschiedenis van het Middellandse
Zeegebied en het Midden-Oosten, Vrije Universiteit Amsterdam

Judi Mesman
Hoogleraar Interdisciplinaire Bestudering van
Maatschappelijke Uitdagingen, Universiteit Leiden

Jos de Mul
Hoogleraar Wijsgerige Antropologie,
Erasmus Universiteit Rotterdam

Nazmiye Oral
Actrice / auteur

Ellen Walraven
Artistiek Directeur, Writers
Unlimited Winternachten Festival

Jan Snoek
Waarnemer namens Zijne Majesteit de Koning

Shanti van Dam
Directeur

Jasmijn Kooijmans
Secretaris

Britt Kroon
Bureaumedewerker

1958 Het Oosterlijkse volk 1959 Robert Schuman · Karl Jaspers 1960 Marc Chagall · Oskar Kokoschka 1962 Romano Guardini 1963 Martin Buber 1964 Union Académique Internationale 1965 Sir Charles S. Chaplin · Ingmar Bergman 1966 Sir Herbert Read · René Huyghe 1967 Jan Tinbergen 1968 Henry Moore 1969 Gabriel Marcel · Carl Friedrich von Weizsäcker 1970 Hans Scharoun 1971 Olivier Messiaen 1972 Jean Piaget 1973 Claude Lévi-Strauss 1974 Dame Ninette de Valois · Maurice Béjart 1975 Sir Ernst Gombrich · Willem Sandberg 1976 Amnesty International · René David 1977 Werner Kaegi · Jean Monnet 1978 La Martinettistica Fratelli Napoli Catania · Tandarica · Yves Joly · Bread and Puppet Theater 1979 Die Zeit · Neue Zürcher Zeitung 1980 Nikolaus Harnoncourt · Gustav Leonhardt 1981 Jean Prouvé 1982 Edward Schillebeeckx 1983 Raymond Aron · Sir Isaiah Berlin · Leszek Kołakowski · Marguerite Yourcenar 1984 Massimo Pallottino 1985 Paul Delouvrier 1986 Václav Havel 1987 Alexander King 1988 Jacques Ledoux 1989 International Commission of Jurists 1990 Sir Graham Clark 1991 Bernard Haitink 1992 Simon Wiesenthal · Archivio General de Indias 1993 Peter Stein 1994 Sigmar Polke 1995 Renzo Piano 1996 William McNeill 1997 Jacques Delors 1998 Mauricio Kagel · Peter Sellars 1999 Mary Robinson 2000 Hans van Manen 2001 Claudio Magris · Adam Michnik 2002 Bernd en Hilla Becher 2003 Jürgen Habermas 2004 Alan Davidson 2004 Sadik Al-Azm · Fatema Mernissi · Abdulkarim Soroush 2005 Simon Schaffer · Steven Shapin 2006 Pierre Bernard 2007 Péter Forgács 2008 Ian Buruma 2009 Antonio Cassese · Benjamin Ferencz 2010 José Antonio Abreu 2011 Joan Busquets 2012 Daniel Dennett 2013 Fric Lefsen 2014 Michèle Lamont 2015 Wikipedia 2016 A.S. Byatt 2017 Barbara Ehrenreich 2018 John Adams 2019 Grayson Perry 2021 David Grossman 2022